

TEMATYCZNY SŁOWNIK POLSKO-LITEWSKI

Mokomasis teminis lenkų-lietuvių kalbų žodynas / Tematyczny słownik polsko-litewski. Sudarė ir parengė Irena MASOIT, Kristina RUTKOVSKA, Eglė PATIEJŪNIENĖ.
Vilnius: Alma littera, 2007, 332 p. ISBN 978-9955-24-652-7

Mirosław Dawlewicz
Vilniaus universitetas

Tematyczny słownik polsko-litewski, autorstwa polonistów wileńskich – doc. dr. Ireny Masojć (Wileński Uniwersytet Pedagogiczny), dr. Krystyny Rutkowskiej (Uniwersytet Wileński) we współpracy z lituanistką dr. Eglė Patiejūniene (Wileński Uniwersytet Pedagogiczny), jest pozycją długo oczekiwaną na rynku czytelniczym nie tylko przez uczących się języka polskiego lub litewskiego, ale także przez nauczycieli i lektorów pracujących ze studentami i uczniami na co dzień. Dotychczas ukazało się kilka większych słowników polsko-litewskich i litewsko-polskich. Należy tu wymienić m.in.: A.Kalėda, B.Kalėdienė, M.Niedzviecka, *Lietuvių-lenkų žodynas = Słownik litewsko-polski*, (Vilnius 1991); najobszerniejszy z dotychczas wydawanych słowników polsko-litewskich, kilkakrotnie wznawiany – słownik V.Vaitkevičiūtė, *Wielki słownik polsko-litewski = Didysis lenkų-lietuvių kalbų žodynas* (Marijampolė 2003, wersja słownika przeniesiona również na CD-ROM), a także niektóre mniejsze słowniki, jak np.: A.Piročkinas, *Słownik litewsko-polski, polsko-litewski*, Warszawa 2001; B.Kalėda, A.Kalėda, *Praktyczne rozmówki litewskie dla Polaków*, Warszawa 2002; W.Cytowicz, *Trumpas lietuvių-lenkų, lenkų-lietuvių kalbų žodynas = Krótki słownik litewsko-polski, polsko-litewski*, Kaunas 1999 i in. Wymienione słowniki nie wyczerpują bynajmniej zapotrzebowań współczesnych użytkowników obu języków. *Tematyczny słownik polsko-litewski* jest zatem pozycją niewątpliwie cenną, pożytecznym uzupełnieniem dostępnych obecnie na rynku księgarskim słowników polsko-litewskich i litewsko-polskich. Jak wskazują Autorki we wstępie, jest „[...] to nowy typ słownika dydaktycznego w leksykografii tych języków. O jego nowatorskim charakterze decydują zarówno treść i forma, jak też przeznaczenie“ (Mokomasis... 2007:9).

Słownik stanowi właściwą metodycznie adaptację zawartego w nim materiału leksykalnego dla potrzeb uczących się języka polskiego bądź litewskiego. Zawiera on ponad 11 tys. wyrazów i połączeń wyrazowych w każdym z języków, które zgromadzone zostały w 17 kręgach tematycznych (np. *człowiek, komunikacja językowa, wychowanie i nauka, świat komputerów, literatura i sztuka, medycyna i zdrowie, rodzina, mieszkanie, wypoczynek i sport, podróże i środki komunikacji* i in.). Wewnątrz tychże grup realnoznaczeniowych wprowadzono dodatkowe mniejsze podrozdziały, w zależności od nazywanego obiektu. *Słownik* rejestruje współczesne słownictwo ogólne obu języków, w większości przypadków stylistycznie neutralne, ale można też znaleźć wiele wyrazów używanych w języku potocznym, opatrzonych odpowiednimi kwalifikatorami stylistycznymi.

Hasła słownikowe są jasno przedstawione i uzupełnione praktycznymi przykładami ilustrującymi ich użycia. Prezentacja łączliwości leksykalnej jednostki będącej hasłem słownika, tj. podawanie wyrazów najczęściej z nią współwystępujących, jest ważnym elementem artykułu

hasłowego tego typu słownika. Dla uczącego się języka informacje te umożliwiają właściwą interpretację danej wypowiedzi, pozwalają na uniknięcie błędów leksykalnych, są znakomitym narzędziem dla osób poszukujących właściwego słowa dla konkretnej sytuacji. Wydaje się jednak, że przy opracowaniu tego typu słownika warto było też uwzględnić opracowanie M. Bańki, *Słownik dobrego stylu czyli wyrazy które się lubią*, Warszawa 2006, który wskazuje, z jakim wyrazem połączyć dane słowo, podpowiada, jak najlepiej przekazać daną treść, pomaga wyrażać się zgrabnie i naturalnie.

Pewne zastrzeżenia mogą budzić niekonsekwencje w zapisach wymowy cytatów o genezie obcojęzycznej i zaadaptowanych form zapożyczonych podawanych w nawiasie kwadratowym w uproszczonej transkrypcji (niekiedy błędnej), tak np.: *pub* [wym. *pap], poprawnie powinno być [wym. pab] (Mokomasis... 2007:172); innym razem – z uwzględnieniem dodatkowych znaków (samogłoska akcentowana jest pogrubiona), np.: *manicure* [wym. manikiur], *pedicure* [wym. pedi-kiur] (Mokomasis... 2007:205) i in. Jak już wspomniano, w *Słowniku* znalazły się wyrazy potoczne lub ekspresywnie nacechowane. Sprawą istotną jest więc podawanie informacji o nacechowaniu czy ograniczonym zakresie użycia niektórych jednostek leksykalnych. Tak, np. brak jest określenia *pot.*, jednocześnie zapisu wymowy zapożyczenia, jakim jest wyraz *dealer* w zn. ‘handlarz narkotyków’ [wym. diler], podstawowe znaczenie – *handl.* ‘osoba lub firma przeprowadzająca transakcje handlowe, pośrednicząca w aktach kupna i sprzedaży’ (Mokomasis... 2007:147); brak kwalifikatora *wojsk.* w odniesieniu do wyrazu *wopista* ‘żołnierz Wojsk Ochrony Pogranicza (WOP)’ (Mokomasis... 2007:297).

Przedstawione uwagi nie umniejszają roli i wartości omawianego *Słownika*. Niewątpliwie cenne jest podjęcie przez Autorki takiej inicjatywy leksykograficznej, wypełniają bowiem kolejną lukę w opracowywaniu współczesnej leksykografii polsko-litewskiej. *Tematyczny słownik polsko – litewski* jest adresowany do uczniów oraz studentów, ale mimo to zasługuje na uwagę innych odbiorców, zainteresowanych nauką obu języków. Na uwagę zasługuje też bardzo staranna edycja słownika – szata graficzna, zestawienie grup tematycznych w języku polskim i litewskim. Wydanie słownika zostało zrealizowane przy wsparciu Instytutu Polskiego w Wilnie.